

Ergenlik Üzerine : Anne Frank

Grace K. BARUCH (*)

Çev. : Dr. Ali DÖNMEZ (**)

Yaklaşık 20 yıl kadar önce Hug-Melmuth tarafından **Bir Genç Kızın Günlüğü**'nün yayınlanması, hem bu yapıtın içeriğinin gerçekliğine ilişkin kuşku ve saldırılara, hem de psikanalitik kurama sağladığı güçlü desteğe karşı bir ilginin uyanmasına neden oldu. Anne Frank'ın **Bir Genç Kızın Günlüğü**, kuşkusuz gerçeği yansıtmakta ve psikanalitik yazılarda vurgulanan ergenlik olgusunun değerli bir anlatımını vermektedir. Ancak, yazında, bu «günlük» hemen tümüyle bir kenara itilmiştir.

Peter Blos (1). günlüklerin, ergenliğin duygusal yaşantılarını kuramsal çalışmaların yapabileceğinden çok daha güçlü bir biçimde iletebileceğine değinmektedir. Onüçüncü doğum gününden başlayarak, 15. doğum gününde kısa bir süre sonrasında, ailesinin Amsterdam'daki saklanma yerinin Alman askerlerince bulunduğu güne kadar tuttuğu günlüğü okurken, her ay dış dünyanın daha da tehlikelileşmesi gerçeği karşısında, küçük bir sığınıkta alışılmamış bir kapalı kalma durumunun Anne Frank'ın iç yaşantılarını nasıl şaşırtıcı bir biçimde değiştirmemiş olduğunu anlamak özellikle önemlidir. Bu günlüğü okumanın özel bir zevki de, böylesine dürüstçe kaydedilmiş, daha önceki rahatsız edici duyguların anlamına ilişkin derinlemesine ve sona doğru büyüyen bir içgörünün belirtilerini görmektir. Anne Frank'ın kendi gelişiminde bulunduğu anlam, Peter Blos ve Helene Deutsch'un (2) dışı ergenliğine ilişkin çalışmalarında verilene çok benzemektedir.

Pek çok ergenlik yorumlayıcısı (1, 4, 5, 6, 7, 8) bu dönemin temel görevleri üzerinde anlaşmaktadırlar: ailedeki sevgi nesnelere kopma; cinsel olduğu kadar mesleksel olarak da bağımsız bir kimliğin biçimlenmesi; yeni bir aile kurmak için uygun bir

(*) Grace K. Baruch. Anne Frank on Adolescence. *Adolesconco*, 3, 1968, 196-205.

(**) A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

karşı-cinsel nesne seçme yeteneğinin gelişmesi. Böyle görevlerin güçlüğü, bağımlılık ve özgürlüğün zikzaklı arzularında kendini gösterir; özgürlüğe ulaşma silahları olarak, ana-babanın değerinin düşürülmesinde ve onlardan nefret edilmesinde; üzüntülerde ve bu çabalarla birlikte gelmek zorunda olan amaç açlığında; kendisine karşı narsistçe sevgide ortaya çıkar; bu sevgi, boşluğu doldurmaya ve çok duyarlı olan benliği (ego'yu) korumaya yardım eder. Bu benlik daha önce her yerde hazır ana-babanın kaybindan ve kendi sınırlılıklarının bilincine varmaktan acı duyan bir benliktir.

Blos ve Deutsch'un da değindikleri gibi, kızın özel durumu, ortak tehlikeli hale gelmiş olan anneye bağımlılık çevresinde dönmektedir. Bu durumda anne, daha önceki bağımlı döneme bir çekilişi, geri dönüşü temsil eder. Babaya yönelik oedipal duyguların yenilenmesi, bir ölçüde, böyle bir bağa karşı bir savunmadır ve genellikle baba, düş kırıklığına uğratan bir ortak durumuna düşeceğinden, kız rahatlamak ve özdeşleşme deneyimleri için, daha yaşlı kadınlara, bir kız arkadaşına, bir «günlüğe» dönebilir. Erkek çocuklara erken deneysi yaklaşım, ülküleştirmelerle, düşlemlerle ve gereksinimlerin karşılıklı yansıtılmasıyla başlar; fakat cinsel kimlik gelişirken Blos'un da belirttiği gibi, cinselliğe yabancı özelliklerde bir gerilemeyi de birlikte getirmesi umulur.

Bir «günlük» tutma, bütün bu süreçleri ortaya serebileceği gibi onlara yardımcı da olabilir; hatta ergenlerin gereksinimlerini karşılamak için bulunmuş olduğu bile söylenebilir. Blos günlüğün hizmet edebileceği birçok işlevden söz etmektedir; yeni rollerle özdeşleşmeleri deneme; zamansız karşı-cinsel etkinliklere neden olabilecek gerilimleri boşaltma; benliğin iç yaşama ilişkin artan bilincini kaydetme, gözden geçirme ve yaşantılarla duyguların yansıtılmasına yardım etme.

Bir «günlük» tutma gereksinimi, ergenin duygusal gereksinimlerini çevre ile özgürce paylaşma olanaklarıyla ters orantılıdır (1, s. 94).

Anne Frank'ın günlüğünün büyük zenginliğinden, çevrenin yoksunluğunun sorumlu olabileceği gerçeğine karşın, temel malzeme, daha başlangıçta, saklanma gereksiniminden önce hazırdır. Aileden kopmanın neden olduğu ayrılık ve yalnızlığa ilişkin üzüntüler sayfaları doldurur:

...onüç yaşında bir kızın kendisini dünyada oldukça yalnız hissettiğine kimse ananmayacaktır (2) (*)

(*) Bu numara ve daha sonrakilerin hepsi günlüğün söz konusu baskısının sayfalarını gösterir.

Son zamanlarda ekndimi terkedilmiş hissettiğimi söylemeden geçemeyeceğim. Çok büyük bir boşluğun içindeyim (49).

İç dünyasının derinliklerinde genç, yaşlıdan daha yalnızdır. Bu ata sözünü bir kitapta okumuştum, hiç unutmadım ve doğru olduğunu gördüm (223).

Anne, günlüğünden «Kitty» diye söz eder ve bilerek onu bir kız arkadaşı yerine kullanır. Evinden kaçmadan önce bile arkadaşı Lies'i kaybetmiştir. Bunun nedeni, Lies'in bir başka kızla arkadaşlık kurmuş olmasıdır. Anne, daha sonraları, bu olayı acıyla anımsar. Deutsch'a göre, böyle bir olay bir ergen için çok acı bir yaşantıdır ve ergen, «Yalnızca bir kız arkadaşım olsaydı» sözlerini yineler durur.

...yüreğimin derinliklerinde gömülü yatan herşeyi ortaya sermek istiyorum... Ve şimdi konunun özüne geliyorum, bir günlük tutmaya başlamamın nedeni, gerçek hiçbir arkadaşımın olmamasıdır (2).

Bu arzu gücünü, bir bölümü ile, Anne'in annesinden kopmasından ve sonra da onun kaybının acısını ve aşağılık duygularını azaltabilmek için onu değersizleştirmesinden alır.

Anneme ve onun başarısızlıklarına karşı dayanabilmeyi, başka herşeyden daha zor buluyorum. Dağınıklığına, alaycılığına ve sevimlilik eksikliğine sürekli dikkatini çekemem... Bütün bunlar oluyor, çünkü kafamda sürekli eksiksiz bir anne ve eşin imgesi var. Gerçek yaşamda anne demek zorunda olduğum kadında bu imgenin hiçbir izini bulamıyorum (40).

Yarışmacılık ve anneye karşı üstünlük duyma gereksinimi açıktır :

Yaşama karşı cesaretim anneminkinden daha büyüktür : adalet duygularım değiştirilemez ve onunkinden daha doğrudur... Annemin şimdiye kadar yaptığından daha fazlasını başarmalıyım, dünyada çalışmalı ve insanlık için çalışmalıyım (185).

Kendisini bir çeşit annesiz çocuk yapma gereksinimi duyduktan sonra, Anne annesini, gerçek terkedenin kendisi olmakla suçlar; suçluluk duyguları azalmış fakat yoksunluk duygusu dayanılmaz düzeylere tırmanmıştır :

...Beni anlayan gerçek bir annenin özlemini çekiyorum. Yaptığım ve yazdığım her şeyde, daha sonraları, kendi çocuklarım için olmak istediğim «Anneciği» düşünme-

min nedeni budur. Bana daha sıcak gelen bir anne deme duygusu vermesi için «Anneciğim»e çok benzeyen «Ana» sözcüğünü kullanırım. Sonra da, sanki ilerde ek bir «cığım»la onurlandırabileceğim kadar sevecekmişim gibi ona «Anam» derim (110).

Yaralı ve bir kenara itilmiş olduğuna kesinlikle inanmış biri olarak Anne, sevilmek, korunmak arzularını açığa koymak için daha özgürdür. Bir keresinde, alışverişe giderken, arkadaşlığını istememesi olayının anısı ile, annesinin yanında dua etmeyerek, onu incitmesini haklı göstermeye çalışır. Öyleyse Anne'yi, gereksinimlerini doyurmaktan alakoyan kişi olarak görünen annedir :

Şimdi, ansızın, eksikliğinin ne olduğunu biliyorum. Annem bizi kızları olmaktan çok, arkadaşları olarak gördüğünü söylemişti. Her şey çok güzel de, gene de bir arkadaş bir annenin yerini hiçbir zaman dolduramaz. Anneme, izleyebileceğim örnek kişi olarak gereksinimim var... (114).

Fakat, çocukluk doyumlarının yitirilmesine karşı duyulan kızgınlıkla, böyle doyumların tehdit edici varlığına karşı duyulan kızgınlık sürekli yer değiştirir :

Annem, bazen, bana tıpkı bir bebekmişim gibi davranır ki buna dayanmam (22).

Bağımlı ve çocuksu bir biçimde annemi gerçekten sevmem... (114).

Tehlikeli nesnelere uğraşmak yerine, daha güvenli bir yol olarak, Anne kendini büyük bir istekle yeni ilgilere verir : Tanrı ve tanrışaları ile mitoloji; kral ailesi ve kökenleri; çalışmalarını nabasının da paylaştığı kendi aile soyu ile ilgili uğraşlar. Bir süre Anne'in dikkati, sevgisine annesinden daha çok layık gördüğü babası üzerinde odaklaşır. O bir «sevgili»dir : «Dünyada o'ndan başkasını sevmem» der (40).

Kuşkusuz, baba bu rolünü sürdüremez :

Babama yaklaşıyorum, çünkü yalnızca onun aracılığı ile aile duygusunun kalıntılarını tutabilirim. Babam bazen anneme karşı olan duygularımı boşaltma gereksiniminde olduğumu anlamıyor. Bu konuda konuşmak istemiyor... (40).

En sonunda, bir sevgili olmasına karşın, babam, gene de, geçmiş günlerin oluşturduğu küçük dünyanın tümünü yerini alamaz (49).

Babanın da beklentilere uymadığı gerçeğinin anlaşılması ile birlikte gelen acı ve ihanet edilmişlik duyguları ancak, yavaş ya-

vaş ve geçmişe bir geri bakışla ortaya çıkar. Gizlenmeyle geçen ilk yılı anımsayarak Anne, en büyük olay olarak «...babamın hiçbir zaman, benim her konuda bir sırdaşım olamayacağını anladığım zaman» demektedir, «Artık, kendimden başka kimseye güvenmek istemiyordum» (151).

Ve :

Nasıl oluyordu da babam, benim savaşımında bana hiçbir zaman destek olmuyordu? Babam yanlış yöntemleri denedi, benimle hep sanki bir çocukmuşum gibi konuştu... Bay Frank'ın beni rahatsız etmesi nedendir? (332).

Anne'in, Bloss'un ergenliğin özel bir özseverliği olarak betimlediği sürece başvurması, hem baba, hem de anne yoksunluğu duyduğu zamana rastlar. Bir amaç açıklığı içinde, benliği bir sevgi nesnesi olarak almak, içinde bulunulan boşluğu yumuşatabilir ve ağır bir yetersizlik duygusuna karşı koruyabilir. Duyu organlarının doluluğu ve yükselmiş bir benlik duygusu, iç bilinçliliğe ve yaratıcılığın artmasına yardım eder. Anne'in günlüğü böyle duyguların anlatım bulmasına olanak tanırken, ek olarak, onun önemli bir düşünce ve gizler birikimine sahip olduğuna ilişkin bir kanıt ödevi de görür.

Bir genç kızın kafasında böylesine çok şeyin oluşmakta olduğunu kim düşünebilir? (122).

Gencim ve bir çok gizli niteliklerim var : gencim, güçlüyüm ve büyük bir serüven yaşamaktayım (198).

...biz düşüncelerimizde, buradaki herhangi birinin düşlemlerinde bile göremeyeceği kadar daha duyarlı ve ileriyiz... (145).

Çevresindeki ergenlerin gözlem ve eleştirileri, Deutsch'un betimlediği kendilerini ilgilendirmeyen konulara özenmeleri gerçeği de, günlüğe içerik sağlar, onu tutana bir güven duygusu verir :

Niçin yetişkinler en aptalca şeyler için bile bu kadar kolay ve böylesine çok kavga ederler? Şimdiye kadar yalnızca çocukların kavga ettiğini, bunun da onlar büyüdükçe ortadan kalktığını düşünürdüm (29).

Aşağılık duygusuna karşı bütün bu savunma yöntemlerinin kusuru başarısı, bu duyguları yansıtanın sonuçlarında görülmektedir :

...korkunç sözcükler, alaycı bakışlar ve her gün bana yansıtılan suçlamalar, çok sıkı gerilmiş bir yaydan fırlayan, ve bedenimden çıkartılmaları da o kadar güç olan oklar gibi hedeflerini buluyorlar (57).

Bütün bu hakaretleri edilgence sineye çekmiyeceğim, onlara Anne Frank'ın dün doğmadığını göstereceğim... Böylece, tutumlarını tümüyle değiştirecekler (29).

İyi bir şansla, saklanmak zorunda olmak, Anne'i aile dışı ilişkilerden yoksun bırakmadı, çünkü Frank'lar yaşadıkları bölümü, yaşça Anne'e yakın Peter adında bir oğulları olan Van Daans'larla paylaşıyorlardı. Anne, gizlenmekle geçen ikinci yılının en büyük olayı olarak Peter'e ilişkin bir düşünceden söz eder «... bir kız arkadaşın değil, birlikte olabileceğim sürekli bir erkek arkadaşın özlemine çektiğimin farkına vardım (15). Ana babasına ilişkin düş kırıklığı ve kızgınlıkla hâlâ büyük bir duygusal kaynama içinde olan Anne Peter'i sadece yalnızlıklar içinde birinin değil, aynı zamanda bir önemlilik duygusunu yeniden kazanma gereksiniminde olan birinin gözüyle görür. Bu ilk karşı-cinsel ilişki, düşmanlık ve öç alma duygularının izlerini taşır; bu yüzden, Anne, çok duygusal bir biçimde Peter'e yakınlığını annesinin kıskandığını, babasının onaylamadığını, bayan Van Daan'ın da çekemediğini yazar. Artık O'nun, günlüğünden daha önemli olan, gizli bir yaşamı vardır. Deutsch, genç kız, kendisini annesinin cinsel yaşamından dışlanmış hissederek ve eşit derecede ilginç üstünlükler arayışı içinde, bir erkeğe yaklaşmayı yetişkin konumuna ve gizlerine ulaşabilmenin büyümlü bir anahtarı olarak görebilir, demektedir. Anne ay halinde «benim tatlı gizim» biçiminde söz eder; onu arzular, bu onun için çok önemlidir ve Peter'le olan ilişkisine hakkı olduğunu düşünür, çünkü bencil ana ve babası tarafından bir kenara itilmiştir.

Fakat babasına, kendisini yeni bir aşk aramaya zorlayanın kendi acımasızlığı olduğunu söyledikten az sonra, Anne gösteriş yapma ve «büyük görünme» girişimlerinin duygularını çarpıttığını farkeder. Peter, bir ölçüde, böyle gereksinimlerin bir yansıma noktası olmuştur :

Birisiyle konuşma arzumu öylesine güçlenmişti ki şöyle ya da böyle, Peter'i seçmeyi kafama koydum (116).

Onun beni ele geçirmesi yerine benim onu ele geçirdiğimi çok iyi biliyorum. Kafamda onun bir imgesini yarattım... İçimi dökebileceğim yaşayan birine gereksinimim vardı (232).

Bu yakınlıkta bir aynaya-bakma niteliği egemendir: Anne, Peter'de kendi içindekini bulur : konuşulabilecek birine duyulan çok güçlü bir gereksinim, sevgi isteyen kızgın bir erkek. Aralarındaki en büyük bağ olarak «İkimiz de bir anneden yoksunuz» der. Konuşmaları anababalarının durmadan kötüleyici bir eleştirisidir.

Ancak, Peter'i kendine çekmedeki başarısı, onunla konuşma yeteneği Anne'in değersizlik duygularından kurtularak, bir cinsel kimlik duygusuna doğru büyümesine yardım eder. Blos'un üzerinde durduğu cinsellik dışı kişisel özelliklerin gerilemesi, günlükte çok güzel sergilenmiştir; Anne ve Peter giysilerini değiştirerek, bilincinde olmadan, yetişkinleri eğlendirirler, fakat çok sonraları Anne kesin olarak «İç güçleri ve büyük cesaretiyle bir kadın olduğumu biliyorum» diyecektir.

Anne, kabul edilebilir sınırlılıkları, ilginç gizilgüçleri ile ayrı bir kişi olduğuna ilişkin bir güven geliştirmeye başlar. Anababasına karşı olan düşmanlık duyguları da giderek güçlerinden kaybederler. Bu da onlarla ilgili daha önceki mutsuzluğunun kendisine ilişkin kendi kuşkularınca güçlendirildiğini anlamasına olanak verir :

Şimdilerde rahatsız edici bir yönüm, kendimi başka hiç kimsenin yapmadığı kadar eleştirmem ve azarlamamdır. Annem kendi payını da ekleyince öğütler yığını öylesine aşamaz bir duruma geliyor ki kabalaşıyorum ve herşeyin tersini yapmaya bayılıyorum, sonra da, kuşkusuz, iyibilinen eski Anne'in parolası geri gelir : «Kimse beni anlamıyor» (220).

Benlik hâlâ çok ince ve kırılabilir :

...Bu aşamada yarı yarıya tamamladığım göreve ilişkin eleştirileri kabul edecek olsaydım, şimdiye kadar böylesine nazik bir biçimde kurduğum duygusal dengemi ve kendime olan güveni yitirebilirdim (231).

Onbeş yaşında, Anne kendisini hâlâ tamamlanmamış hisseder. fakat bir yazar ve kadın olarak kimliğe kavuşma konusunda yimserdir. Frank ailesinin bulunup yakalanması ve daha sonra Anne'in ölümü, onun acılarla ulaştığı, ancak, henüz tamamlayamadığı büyümenin meyvelerinden yoksun bırakılışını daha da acıklı bir görünüme sokar.

Beni her zaman olduğum gibi bilen herkesin daha iyi, daha temiz bir yönümün olduğunu farketmesinden çok korkuyorum, bana güleceklerinden korkuyorum... daha derinlerdeki Anne gülünmek için çok zayıftır... bu nedenle, güzel, iyi Anne hiçbir zaman ortada yoktur.. eğer dünyada yaşayan başka insan olmasaydı... olmayı ve ola bilmeyi böylesine ve sürekli istediğim gibi biri olabilmenin bir yolunu arıyorum (236-237).

KAYNAKLAR :

- (1) Blos, Peter **On Adolescence**. The Free Press, New York, 1966.
- (2) Deutsch, Helene. **The Psychology of Women**, Vol. I, Grune and Stratton, New York, 1944.
- (3) Frank, Anne. **The Diary of a Young Girl**. Pocket Books, New York, 1953.
- (4) Freud, Anna. «Adolescence.» **Psychoanalytic Study of the Child**, 13, 1958, 225-278.
- (5) Freud, Anna. **The Ego and the Mechanism of Defense**. International Universities Press, New York, 1946.
- (6) Freud, Sigmund. **Three Contributions to the Theory of Sex**, Part III. Dutton, New York, 1962.
- (7) Lampl de Groot, Jeanne. «On Adolescence.» **Psychoanalytic Study of the Child**, 15, 1960, 95-103.
- (8) Spiegel, L. «A Review of Contributions to a Psychoanalytic Theory of Adolescence: Individual Aspects.» **Psychoanalytic Study of the Child**, 6, 1960, 375-393.

693 W. Walnut Lane
Philadelphia, Penna.

Türk Eğitim Derneğinin «Ortaöğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları» adlı yapıtı, yayınlandı. Okurlarımıza kıvançla duyururuz.
